

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

**на тему «Вплив освітнього простору на розвиток емоційного інтелекту
підлітків» здобувачки ступеня доктора філософії Волошин Олени
Олександрівни**

**з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 053 «Психологія»**

Публічна презентація проведена на кафедрі психології та педагогіки
26 березня 2026 року, протокол № 8-А

1. Обґрунтування вибору теми дослідження. Динамічні трансформації сучасного світу та екстремальні виклики, зокрема наслідки пандемії та військова агресія проти України, зумовлюють стан високої когнітивної невизначеності та хронічного стресу у підлітків. У цих умовах традиційна освітня парадигма, орієнтована на обсяг знань, поступається місцем моделі «Освіти 4.0», де пріоритетом стає розвиток емоційної зрілості та адаптивного потенціалу. Згідно з рекомендаціями ЮНЕСКО та звітами Всесвітнього економічного форуму, саме емоційний інтелект і «м'які навички» стають визначальними факторами конкурентоспроможності та психологічного благополуччя особистості.

Науковий аналіз феномену емоційного інтелекту підтверджує його роль як інтегративної метанавички, що поєднує когнітивні здібності з особистісними рисами для ефективної саморегуляції та соціальної навігації. Теоретичне підґрунтя дослідження охоплює широкий спектр концепцій – від класичних теорій соціального інтелекту до сучасних моделей емоційної компетентності. Емоційний інтелект виступає ядром резильєнтності, забезпечуючи підліткам здатність до рефлексії, збереження ментального здоров'я та конструктивної взаємодії в умовах кризового соціокультурного середовища.

Освітній простір розглядається як багатовимірна система емоційно насичених суб'єкт-суб'єктних взаємодій, що створює умови для самоактуалізації учнів. Важливу роль у цьому процесі відіграють інноваційні практики, зокрема фестивальні технології та ігрова діяльність, які через стан лімінальності та діалогу сприяють пізнанню власного «Я» та розвитку емпатії. Таке середовище дозволяє трансформувати освітній процес із директивного навчання на простір «духовної дії», де формування особистості відбувається через проживання значущих смислів.

Попри значну увагу вітчизняних і зарубіжних учених до окремих аспектів емоційної сфери, теорія і практика цілісного формування емоційного інтелекту підлітків в умовах загальної середньої освіти залишаються недостатньо розробленими. Наявний науковий дискурс висвітлює сутність та структурні компоненти цього феномену, проте організаційно-методичні засади та чіткі

критерії його сформованості саме в освітньому просторі ще не були предметом системного дослідження, що потребує глибшого вивчення.

Актуальність проблеми підсилюється виявленими суперечностями: між необхідністю модернізації системи загальної середньої освіти в контексті світових освітніх тенденцій та відсутністю в освітніх установах спільної основи для розуміння та розвитку навичок майбутнього; між запитом суспільства України і світової спільноти щодо підготовки молоді з високим розвитком «м'яких навичок», емоційно-інтелектуальним потенціалом та недостатньою орієнтованістю традиційної моделі загальної середньої освіти на їх формування; між завданням, яке постало перед Новою українською школою, формування емоційного інтелекту учнів, та неготовністю педагогів до практичного втілення цього процесу в освітньому просторі; між затребуваністю емоційної компетентності серед педагогічних працівників та недостатньою розробленістю єдиної системи підвищення кваліфікації у цій сфері.

Отже, актуальність розв'язання порушеної проблеми, її недостатня розробленість у психологічній теорії та практиці, а також необхідність подолання окреслених суперечностей зумовили вибір теми дослідження: **«Вплив освітнього простору на розвиток емоційного інтелекту підлітків»**.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану науково-дослідницьких робіт Хмельницького національного університету в межах тем науково-дослідної роботи **«Психолого-педагогічні засади професійно-особистісного розвитку фахівців в умовах трансформації суспільства»** (ДР 0125U003711). Тема роботи затверджена вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 2 від 26 жовтня 2021 року).

3. Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що: *вперше*: теоретично обґрунтовано та емпірично верифіковано модель освітнього простору, сприятливого для розвитку емоційного інтелекту підлітків; доведено, що системна організація освітнього простору ліцею виступає детермінантою розвитку емоційного інтелекту підлітків з теоретичної обізнаності в практичний ресурс соціальної адаптивності та саморегуляції; розроблено та науково обґрунтовано авторську розвивальну програму «Емоційний інтелект», яка інтегрує когнітивну підготовку підлітків із практиками емоційної фасилітації та командної взаємодії»; виявлено особливості розвитку структурних компонентів емоційного інтелекту підлітків в умовах експериментального навчання, що виявляється у суттєвому зростанні показників емпатії, самомотивації та соціальної перцепції; *удосконалено*: розуміння психологічного змісту емоційного інтелекту підлітків як цілісного адаптаційного механізму, що забезпечує стабільність особистості в умовах високої соціальної невизначеності; психотехнологію розвитку міжособистісного емоційного інтелекту засобами колективної творчої діяльності та ігрового моделювання емоційно насичених ситуацій; *дістало подальшого розвитку*: положення щодо вікових особливостей перебігу емоційних процесів у підлітковому віці; методичний підхід до комплексної оцінки ефективності освітніх моделей через

інтеграцію якісного аналізу та методів сучасної математичної статистики, зокрема, використання середовища JASP для верифікації психологічних закономірностей.

4. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації полягає в тому, що проаналізовано й уточнено такі ключові поняття дослідження як «емоційний інтелект підлітків», «освітній простір» та описано їхній взаємозв'язок; науково обґрунтовано та розроблено модель освітнього простору, сприятливого для розвитку емоційного інтелекту підлітків, яка базується на суб'єкт-суб'єктній взаємодії та інтеграції когнітивного, емоційного і поведінкового складників розвитку особистості.

Практичне значення дослідження полягає у розробці та апробації комплексної моделі освітнього простору, сприятливого для розвитку емоційного інтелекту підлітків. Впроваджено авторську розвивальну програму «Емоційний інтелект». Програма містить покрокові алгоритми формування емоційної саморегуляції, емпатії та навичок конструктивної комунікації. Впроваджено систему соціально-психологічних ігрових практик «Команда» та фестивальних практик, що дозволяють інтегрувати емоційний розвиток у структуру повсякденної життєдіяльності освітнього закладу. Розроблено рекомендації щодо освітнього простору, сприятливого для розвитку емоційного інтелекту підлітків, які можуть бути застосовані на різних рівнях освітнього простору від нормативного до особистісного. Матеріали дослідження можуть бути використані: у діяльності закладів загальної середньої та позашкільної освіти для підвищення рівня соціальної компетентності підлітків; у системі післядипломної педагогічної освіти при підготовці та підвищенні кваліфікації педагогічних працівників. Теоретичними положеннями, що висвітлені у дисертаційному дослідженні, можуть скористатися фахівці, методисти психологічної служби системи освіти під час підготовки відповідних навчальних посібників та науково-методичних рекомендацій, у процесі викладання відповідних курсів за вибором, факультативних курсів, тренінгів, занять з елементами тренінгу.

5. Використання результатів роботи. Результати дисертаційної роботи впроваджено в освітній процес Черкаського гуманітарно-правового ліцею Черкаської міської ради Черкаської області, Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, Хмельницького національного університету.

6. Особиста участь здобувачки в одержанні наукових і практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі. Всі подані в дисертації наукові результати отримано авторкою самостійно. Більшість публікацій є одноосібними. У статті, написаній у співавторстві: «Волошин, О. О., Подкоритова, Л. О. (2026) Емоційний інтелект вчителів як важлива складова їхньої емоційної компетентності. *Наукові інновації та передові технології*. (3). 1477–1489». дисертантка описує результати свого емпіричного дослідження емоційного інтелекту вчителів.

Дисертаційна робота виконана на кафедрі психології та педагогіки Хмельницького національного університету.

Науковий керівник – кандидат психологічних наук, доцент **Подкоритова Лариса Олександрівна**.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагиат, встановлено, що дисертаційна робота є результатом самостійних досліджень здобувачки, не містить елементів плагиату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Дисертація характеризується цілісністю змісту та відповідає вимогам щодо її оформлення.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувачки. Основні результати дослідження представлено у 8 опублікованих працях, із них: 5 статей (1 у співавторстві) в наукових фахових виданнях України (категорія Б), 3 – у збірниках наукових праць і матеріалів конференцій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Волошин О. Впровадження ігрових технологій у позанавчальну діяльність закладу освіти як засіб розвитку емоційного інтелекту підлітків. *Психологічні перспективи*. 2025. № 46. С. 10–26 DOI: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2025-46-vol>

2. Волошин О. О. Запровадження соціально-емоційного навчання підлітків в контексті реалізації освіти 4.0. *Наукові перспективи*. 2025. № 6 (60). С. 1209–1221. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6\(60\)-1209-1221](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-6(60)-1209-1221)

3. Волошин О. Фестивальна діяльність як інноваційний підхід до розвитку емоційного Інтелекту в освітньому просторі (на прикладі фестивального руху в черкаському гуманітарно-правовому лицейі). *Наукові інновації та передові технології*. 2025. 11(51). С. 1488–1499. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-1488-1499](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-1488-1499).

4. Волошин О. Розвиток емоційного інтелекту підлітків в контексті глобальних суспільних перетворень. *Psychology Travelogs*. 2026. № 2. С. 25–31. DOI: <https://doi.org/10.31891/PT-2026-1-24>

5. Волошин О. О., Подкоритова Л. О. Емоційний інтелект вчителів як важлива складова їхньої емоційної компетентності. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 3. С. 1477–1489.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Волошин О. Емоційний інтелект як стратегічна метанавичка в системі компетенцій майбутнього. *Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference «Scientific Research: Modern Innovations and Future Perspectives»* (February 23-25, 2026, Montreal, Canada). European Open Science Space. С. 410–412.

2. Волошин О. Розвиток емоційного інтелекту підлітка в умовах інтенсивної цифровізації освітнього та соціального просторів. *Advanced Technologies in Scientific Research: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference*. International Scientific Unity. February 25-27, 2026, Rotterdam, Netherlands. С. 466–469.

3. Волошин О. Емоційна компетентність вчителя як детермінанта

Technologies in Scientific Research: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference. International Scientific Unity. February 25-27, 2026, Rotterdam, Netherlands. С. 466–469.

3. Волошин О. Емоційна компетентність вчителя як детермінанта розбудови розвивального простору закладу освіти. *The Integration of Research, Innovation and Economy: Collection of Scientific Papers with Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference. International Scientific Unity. Seville, Spain. March 11-13, 2026. С. 345–348.*

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Волошин Олени Олександрівни «Вплив освітнього простору на розвиток емоційного інтелекту підлітків», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, за своїм науковим рівнем та практичною цінністю, змістом та оформленням відповідає вимогам пп. 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради Закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та відповідає напряму наукового дослідження освітньо-наукової програми Хмельницького національного університету зі спеціальності 053 «Психологія», галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки.

РЕКОМЕНДУВАТИ:

Дисертаційну роботу «Вплив освітнього простору розвиток емоційного інтелекту підлітків», подану Волошин О. О. на здобуття ступеня доктора філософії, до захисту.

Головуюча публічної презентації
доктор психологічних наук, професор,
завідувач кафедри психології та педагогіки
Хмельницького національного університету

Таїсія КОМАР